

гоцеделчевския стил няма *глашници*, не се свири без прекъсване на дишането. “На 13 години започнах да свиря направо на зурната” – казва Алиш, един от старите майстори [АИФ, I № 100, с. 30].

По друг начин научава правилното дишане кавракировски зурнаджия, без сламка и чаша с вода: “В началото вуйчо ми, даже помня как ми връзваше тука корема една широка кърпа. Като поясче. Щото аз си зимах въздуха и като си зимах въздух и свирех – буу-вуу – ей такова нещо правех. А то трябва въздух да си зимаш равномерно. И ме връзваше и някак си по-лесно ставаше... Никаква чаша. Аз без да искам зех. По едно време си зех въздуха (докато свирех – б.а.) и ми стана много интересно” [С. К., 10/2001, с. 32].

След като е овладяно правилното дишане без инструмент, започват уроците по равномерно и непрекъснато дишане с инструмент. Първите уроци са за свирене на един тон с пренадуване: “Във висок регистър се свири с много надуване. Това е най-първият урок за ученика”. При петричките зурнаджии е особено важно да се свири равно и дълго един тон – бурдониращата зурна на *глашника* в групата прави това. Затова следващите зурнаджийски уроци в Петричко са по *глашене*. При тях се съчетава обучение по дишане, получаване на тон с обучение по постановка на ръцете и работа с пръстите: “След това (когато вече можеш да дишаш – б.а.) почва да се учи глашенето. Учи се 1-2 години. Само на една октава си стои. Не гониш... Глашникът държи само пет пръста без да ги движи – само зима въздух. Втори път се учи на зурната да диша (след сламката – б.а.). Горна ръка – три пръста, долна ръка – четири пръста” [АИФ, I № 100, с. 29].

Става ясно, че уроците по свирене на зурна започват с надуване на зурната без работа с пръстите. Следва постепенно овладяване на пръстова техника и извличане на тонове в двете октави. Тези технически постижения водят до възможността музикантът да свири както бурдонни тонове, така и мелодични пасажи – етап, в който петричките зурнаджии се наричат *баш глашник*: “Когато почне да гони песната първи и втори глас, тогава става баш глашник. После ако има акъл, става майстор... Баш глашника вече е квалифициран глашник и движи пръстите. Свири с пет пръста” [АИФ, I № 100, с. 29].

Не по-малко важно от преодоляването на техническите проблеми, които поставя зурната, е усвояването на музикален репертоар. Научаването и поддържането на набор от мелодии изисква развити музикален слух и памет. Тези качества са даденост при талантиливи ученици, но те трябва да се усъвършенстват в обучението. Според разложки зурнаджия, бъдещият свирач първо опознава инструмента, научава се да свири равен тон, след което слуша и заучава мелодии и се упражнява да ги свири на зурната: “Ше го науча като почне първо нацяло да държи еднакво гласа. След това като гледа как са песничките, кат почне да тренира и почва да свиква полека-лека”. Цитираният *майстор* има опит в обучението на своите синове и споделя, че най-добрата възраст за започване на обучението е тази, в която младият човек развива умения да възприема и запамятава музиката: “Повече запамятаваш от 13-15 години. Тогава почва да се запамятава така и повече възприемаш музиката. И по-нагоре вече като имаш мерак и желание, така леко полеко движиш с този майстор, с другийо майстор и се издигаш” [Б., с. 9, 15].

Техническият напредък и развиването на музикалния слух и памет са необходими, но не достатъчни условия за превръщането на ученика в майстор на зурната. Както се